NORAKSTS
Lieta Nr.A42844809
A00778-11/5

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2011.gada.3.augustā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese I.Juhņeviča,

piedaloties pieteicējam *A.A.*,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Tieslietu ministrijas pārstāvei *Z.S.*,
atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *A.A.* pieteikuma par labvēlīgāka administratīvā akta – atvaļināšanas pabalsta mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā – izdošanu (Tieslietu ministrijas 2009.gada 2.jūnija lēmums Nr.1-4.1/60).

Aprakstošā daļa

[1] Ieslodzījuma vietu pārvalde ar 2009.gada 16.aprīļa rīkojumu Nr.40p/s nolēma *A.A.* (turpmāk – pieteicējs) atvaļināt no dienesta, pamatojoties uz Dienesta gaitas likuma 47.panta pirmās daļas 9.punktu, kā arī saskaņā ar Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma (turpmāk – Dienesta gaitas likums) 37.panta septīto daļu izmaksāt atvaļināšanas pabalstu mēneša vidējās izpeļņas apmērā.

Tieslietu ministrija, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu, ar 2009.gada 2.jūnija lēmumu Nr.1-4.1/60 (turpmāk – Lēmums), atzina par tiesisku Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2009.gada 16.aprīļa rīkojumu Nr.40p/s (turpmāk – Rīkojums) daļā par atvaļināšanas pabalsta izmaksu iesniedzējam vienas mēneša vidējās izpeļņas apmērā.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atcelt Lēmumu un izdot labvēlīgu administratīvo aktu, turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[2.1] No Rīkojuma izriet, ka pieteicējs tika atvaļināts no dienesta, pamatojoties uz Dienesta gaitas likuma 47.panta pirmās daļas 9.punktu, saskaņā ar 2009.gada 31.marta iesniegumu.

Tieslietu ministrija Lēmumā norādījusi, ka saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 47.panta trešo daļu bija jāpiemēro 30 dienu termiņš, kurā pieteicējam bija jābrīdina iestāde, lai atvaļinātos no dienesta.

Pieteicējs uzskata, ka termiņš, kas paredzēts speciālā likuma norādītajā normā, neattiecas uz konkrēto pieteicēja atvaļināšanas gadījumu, jo tas attiecas uz gadījumiem, kad atvaļināšanās no dienesta notiek pēc pašas amatpersonas vēlēšanās, t.i., gadījumā, kuru paredz Dienesta gaitas likuma 47.panta pirmās daļas 1.punkts.

[2.2] Tieslietu ministrija Lēmumā norādījusi, ka atvaļināt pieteicēju no dienesta bija tiesīga tikai amatpersona, kura bija tiesīga iecelt amatpersonu amatā.

Pieteicējs bija iecelts amatā ar */darbavieta/* priekšnieka 2007.gada 1.marta rīkojumu Nr.32 p/s. Pieteicēja iecelšana amatā notika tajā laikā, kad bija spēkā likuma

norma, t.i., Dienesta gaitas likuma 9.pants. Tādējādi pieteicējam bija tiesības paļauties uz to, ka amatpersona, ar kuras rīkojumu viņš tika iecelts amatā, bija tiesīga lemt jautājumu par pieteicēja atvaļināšanu no dienesta.

Tādējādi Tieslietu ministrijas Lēmumā norādītie argumenti ir nepamatoti attiecībā uz pieteicēja atkārtotā iesnieguma iesniegšanu 2009.gada 15.aprīlī.

Iesniegumu pieteicējs iesniedza tai amatpersonai, kura iecēla pieteicēju amatā – */darbavieta/* priekšniekam. */darbavieta/* priekšnieks 2009.gada 15.aprīlī uzlika rezolūciju uz iesnieguma – „Piekrītu 2009.gada 15.aprīlī''. Pieteicējs šādos apstākļos bija tiesīgs uzskatīt, ka viņa iesniegums par atvaļināšanos ar 2009.gada 15.aprīli ir apmierināts un viņš ir atvaļināts no ieņemamā amata ar laiku, kas norādīts iesniegumā, t.i., ar 2009.gada 15.aprīli. Tādējādi iesniegums par atvaļināšanos no amata un faktiskā atbildētāja pārstāvju rīcība bija pamats, lai pieteicējs saņemtu atvaļināšanas pabalstu tādā apmērā, kādu paredzēja likums.

[2.3] Sākotnējo iesniegumu par atvaļināšanos no amata pieteicējs iesniedza 2009.gada 3.aprīlī. Iesniedzot iesniegumu, pieteicēja nodoms bija atvaļināties no dienesta atbilstoši tādiem nosacījumiem, kuri pastāvēja iesnieguma iesniegšanas laikā – Dienesta gaitas likuma 37.panta septītās daļas nosacījumiem, ar nosacījumu saņemt atvaļināšanās pabalstu mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā.

Šādā gadījumā nebija pieļaujams piemērot attiecībā pret pieteicēju jaunos nosacījumus par atvaļināšanās pabalsta apmēra izmaksu, kuri tika pieņemti, pamatojoties uz likumu, kas stājās spēkā pēc 2009.gada 31.marta un 2009.gada 15.aprīļa iesnieguma par atvaļināšanos saņemšanas.

[3] Tiesai iesniegtajos rakstveida paskaidrojumos Tieslietu ministrija norāda, ka pieteikumu neatzīst par pamatotu un norāda uz lēmumā minētajiem argumentiem un apsvērumiem.

[3.1] Pieteicējs Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniekam iesniedza divus iesniegumus – 2009.gada 31.marta iesniegumu ar lūgumu atvaļināt no dienesta 2009.gada 30.aprīlī (saņemts */darbavieta/* 2009.gada 3.aprīlī) un 2009.gada 15.aprīļa iesniegumu ar lūgumu atvaļināt no dienesta 2009.gada 15.aprīlī (saņemts Ieslodzījuma vietu pārvaldē 2009.gada 17.aprīlī).

Pieteicējs iesniegumus adresēja Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniekam – tai amatpersonai, kura bija tiesīga atvaļināt pieteicēju no dienesta – kas pretēji pieteikumā norādītajam, norāda uz to, ka pieteicējam bija zināms Dienesta gaitas likuma 1.pantā, Ministru kabineta 2005.gada 1.novembra noteikumos Nr.827 „Ieslodzījuma vietu pārvaldes nolikums'' 8.punktā un Valsts pārvaldes iekārtas likuma 17.panta otrās daļas 4.punktā noteiktais.

Pieteicējam bija zināms, ka, iesniedzot iesniegumu par atvaļināšanos no dienesta pēc paša vēlēšanās Dienesta gaitas likumā noteiktajā termiņā, t.i. pēc trīsdesmit dienām, par šādu vēlmi nepieciešams brīdināt amatpersonu, kura ir tiesīga iecelt amatpersonu dienestā. Pieteicējs šādu lūgumu izteica 2009.gada 31.martā un Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieks 2009.gada 16.aprīlī izdeva rīkojumu atvaļināt pieteicēju no dienesta 2009.gada 30.aprīlī.

[3.2] Lai atvaļinātos no dienesta pirms Dienesta gaitas likuma 47.panta trešajā daļā noteiktā termiņa, nepieciešams vienoties ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieku līdz tai dienai, kad persona vēlas atvaļināties no dienesta, un nav iespējams panākt šādu vienošanos ar atpakaļejošu datumu.

Pieteicējs iesniegumu ar lūgumu atvaļināt no dienesta nosūtīja pa pastu 2009.gada 15.aprīlī, kas attiecīgi saņemts 2009.gada 17.aprīlī.

Saskaņā ar likumu „Par likumu un citu Saeimas, valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esību" 9.pantu normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus. Līdz ar to, konkrētajā gadījumā Ieslodzījuma vietu pārvaldei nebija ne pienākums, ne tiesības, atvaļinot no dienesta 2009.gada 31.aprīlī, piemērot Dienesta gaitas likuma 37.panta septītās daļas redakciju, kas bija spēkā līdz 2009.gada 15.aprīlim, un izmaksāt atvaļināšanas pabalstu vidējās mēneša algas trīskāršā apmērā.

Demokrātiskas iekārtas princips nedod iespēju iestādei pārkāpt likumības principu un piemērot spēkā neesošas tiesību normas.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja uz tajā norādīto argumentu pamata. Papildus pieteicējs norādīja, ka, pieņemot Dienesta gaitas likuma grozījumus, nepamatoti nebija pieņemti likuma pārejas noteikumi, kuriem bija jābūt. Obligāti ir piemērojams likums, kas ir spēkā konkrēto tiesisko attiecību brīdī, proti, kad iesniedza iesniegumu par aiziešanu pensijā. Personas stāvokli pasliktinošas tiesību normas nav piemērojamas ar atpakaļejošu spēku.

[5] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve pieteikumu neatzina uz Lēmumā un paskaidrojumos tiesai norādīto argumentu pamata.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[7] Tiesa konstatē, ka pieteicējs atvaļināts no dienesta sakarā ar Dienesta gaitas likuma 46.pantā noteiktās vecuma sasniegšanu, izmaksājot atvaļināšanas pabalstu mēneša vidējās izpeļņas apmērā.

Lietā ir strīds par to vai pieteicējam sakarā atvaļināšanu pamatoti netika izmaksāts atvaļināšanas pabalsts mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā. Pieteicējs uzskata, ka viņam ir izmaksājams atvaļināšanas pabalsts mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā, jo iesnieguma iesniegšanas brīdī viņam pienācās pabalsts mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā un iestādei ir jāievēro tiesiskās paļāvības princips.

Līdz ar to tiesai ir jāvērtē, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīgāku administratīvo aktu, proti, vai pieteicējam ir tiesības saņemt atvaļināšanas pabalstu mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā .

[8] Tiesa konstatē šādus apstākļus.

[8.1] Ar 2009.gada 31.marta iesniegumu Ieslodzījumu vietu pārvaldes priekšniekam pieteicējs lūdz atvaļināt viņu no dienesta pēc Dienesta gaitas likuma 47.panta pirmās daļas 9.punkta 2009.gada 30.aprīlī. Uz iesnieguma ir */darbavieta/* priekšnieka 03.04.2009. vīza „Piekrītu"*(lietas 28.lapa).*

[8.2] Ar 2009.gada 15.aprīļa iesniegumu Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniekam pieteicējs lūdz atvaļināt viņu no dienesta ar 2009.gada 15.aprīli sakarā ar to, ka 2009.gada 15.aprīlī ir izsludināts grozījums Dienesta gaitas likumā, kurš stājas spēkā 2009.gada 16.aprīlī. Uz iesnieguma ir */darbavieta/* priekšnieka 15.04.2009. vīza „Piekrītu". Vēstuli ar iesniegumu pieteicējs nodod pastā 2009.gada 15.aprīlī pulksten 18.02 *(lietas 47.-48.lapa).*

[8.3] 2009.gada 16.aprīlī Ieslodzījuma vietu pārvalde izdod rīkojumu Nr.40 p/s par pieteicēja atvaļināšanu no dienesta 2009.gada 30.aprīlī, pamatojoties uz Dienesta gaitas likuma 47.panta pirmās daļas 9.punktu, kā arī par atvaļināšanas pabalsta mēneša

vidējās izpeļņas apmērā izmaksu pieteicējam, pamatojoties uz Dienesta gaitas likuma 37.panta septīto daļu *(lietas 49. – 50.lapa).*

[8.4] 2009.gada 22.aprīlī Ieslodzījumu vietu pārvalde ar vēstuli Nr.1/9-2380 sniedz atbildi pieteicējam uz 2009.gada 15.aprīļa iesniegumu, atsakot atvaļināšanu no dienesta ar 2009.gada 15.aprīli *(lietas 34. – 35.lapa).*

[8.5] Ar 2009.gada 5.maija iesniegumu pieteicējs apstrīd Tieslietu ministrijā Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2009.gada 16.aprīļa rīkojumu Nr.40 p/s, lūdzot to atcelt daļā par pabalstu mēneša vidējās izpeļņas apmērā un uzdodot izmaksāt viņam pabalstu mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā.

[8.6] 2009.gada 2.jūnijā Tieslietu ministrija ar lēmumu Nr.1-4.1/60 atzīst par tiesisku Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2009.gada 16.aprīļa rīkojumu Nr.40 p/s daļā par atvaļināšanas pabalsta izmaksu iesniedzējam vienas mēneša vidējās izpeļņas apmērā *(lietas 10. – 15.lapa).*

[9] Dienā, kad pieteicēju atvaļināja no dienesta, Dienesta gaitas likuma 37.panta septītā daļa noteica, ka amatpersona saņem atvaļināšanas pabalstu mēneša vidējās izpeļņas apmērā, ja amatpersona tiek atvaļināta no dienesta sakarā ar šā likuma 46.pantā noteiktā vecuma sasniegšanu.

Līdz 2009.gada 16.aprīlim, kad stājās spēkā grozījums Dienesta gaitas likumā, Dienesta gaitas likuma 37.panta septītā daļa noteica, ka amatpersona, kas tiek atvaļināta no dienesta sakarā ar šā likuma 46.pantā noteiktā vecuma sasniegšanu, saņem atvaļināšanas pabalstu mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā.

Tādējādi, 2009.gada 31.marta iesnieguma par atvaļināšanu iesniegšanas brīdī tiesību normas paredzēja atvaļināšanas pabalsta izmaksu mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā, savukārt Rīkojuma izdošanas brīdī (2009.gada 16.aprīlī) un dienesta attiecību izbeigšanas brīdī (2009.gada 30.aprīlī) tiesību normas paredzēja atvaļināšanas pabalsta izmaksu mēneša vidējās izpeļņas apmērā.

[10] Likuma ,,Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 7.pants noteic, ka spēkā esošie likumi ir saistoši visā Latvijas teritorijā. Ar minēto tiesību normu it nostiprināts likuma varas jeb tiesiskas valsts princips. Minētā likuma 9.pants noteic, ka normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus.

Ne tiesa, ne iestāde nevar atteikties piemērot tiesību normu, kas ir spēkā un kuras piemērošanas priekšnosacījumi ir iestājušies (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta sprieduma lietā Nr.SKA-330/2005 11.punktu*).

Tiesa norāda, ka publiskajās tiesībās jaunā tiesību norma parasti ir piemērojama tiem apstākļiem, kas radušies pirms, bet turpinās pēc jaunās tiesību normas spēkā stāšanās (ievadītiem jeb turpinātiem apstākļiem), citiem vārdiem sakot, jaunajai tiesību normai ir tūlītējs spēks *(sk., piemēram, Senāta 2005. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-13 11. punktu, 2006. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-23 13. punktu un 2006.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.SKA-168 16.punktu)*. Izņēmumus no minētā principa var noteikt likumdevējs, paredzot citādu attiecīgās situācijas tiesisko noregulējumu.

Nedz Dienesta gaitas likuma Pārejas noteikumos, nedz arī likumā ,,Grozījums Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā" (pieņemts Saeimā 2009.gada 8.aprīlī) nav noteikti pārejas noteikumi vai izņēmumi Dienesta gaitas likuma 37.panta

septītās daļas piemērošanā attiecībā uz personām, kas līdz attiecīgo grozījumu spēkā stāšanās dienai lūgušas viņas atbrīvot no dienesta.

Tādējādi Ieslodzījumu vietu pārvalde pamatoti piemēroja pieteicēja atvaļināšanas brīdī spēkā esošās tiesību normas, nosakot, ka pabalsts izmaksājams mēneša vidējās izpeļņas apmērā.

Pieteicēja apsvērumu, ka konkrētajā gadījumā viņam ir tiesības uz lielāku pabalstu, jo personas stāvokli pasliktinošas tiesību normas nav piemērojamas ar atpakaļejošu spēku, tiesa atzīst par nepamatotu. Dienesta gaitas likuma 37.pants noteic, ka minēto pabalstu amatpersona saņem, kad tiek atvaļināta no dienesta. Pieteicējs no dienesta tika atvaļināts 2009.gada 30.aprīlī ar 2009.gada 16.aprīļa Rīkojumu. Ņemot vērā, ka Dienesta gaitas likuma 37.panta norma, kas paredz pabalstu mēneša vidējās izpeļņas apmērā, stājās spēkā pirms pieteicēja atbrīvošanas no dienesta, nav konstatējams, ka attiecībā uz pieteicēju piemērota tiesību norma ar atpakaļejošu spēku.

[12] Tāpat tiesa nesaskata tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu.

Tiesiskās paļāvības princips neizslēdz valsts iespēju grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu. Tiesiskās paļāvības princips nav interpretējams tik plaši, ka tas personu pasargātu no jebkuras vilšanās. Pretēja pieeja novestu pie valsts nespējas reaģēt uz mainīgajiem dzīves apstākļiem. Grozot tiesisko regulējumu, valstij ir jāņem vērā tās tiesības, uz kuru saglabāšanu vai īstenošanu personai var būt izveidojusies paļāvība. Tiesiskās paļāvības princips prasa, lai valsts, mainot normatīvo regulējumu, ievērotu saprātīgu līdzsvaru starp personas paļāvību un tām interesēm, kuru nodrošināšanas labad regulējums tiek mainīts *(sk. Satversmes tiesas 2010. gada 15. marta sprieduma lietā 2009-44-01 15. punktu un 2010.gada 31.marta sprieduma lietā 2009-76-01 6.2.1.punktu)*.

Tiesiskās paļāvības principam ir noteikts apveids. Šis princips vispirms nozīmē, ka personai netiks atņemts tas, kas godīgā ceļā iegūts un jau pieder viņai. Tiesiskās paļāvības princips netiek attiecināts uz cilvēka izredzēm, vēlmēm un cerībām. Tas neizsargā arī cerības, ka valsts vienmēr atstās spēkā kādu cilvēkam izdevīgu tiesisku pozīciju. Tiesiskās paļāvības princips nenozīmē, ka likumdošana turpmāk negrozīsies cilvēkam par sliktu (*sk. interviju ar E.Levitu, Satversmes jautājumi ekonomiskās krīzes apstākļos, Jurista Vārds, 2009.gada 22.septembris, Nr.38*).

Amatpersonai, atrodoties dienestā, nav pamats uzskatīt, ka viņas dienesta laikā dienesta tiesiskais regulējums nemainīsies. Izvērtējot apstākļus, kādos ir izdarīti grozījumi Dienesta gaitas likumā, tiesa secina, ka tie ir pieņemti ekonomiskās krīzes ietekmē, kad valsts ieņēmumi ir strauji samazinājušies, kas sabiedrības interesēs liedz nodrošināt papildus garantijas valsts dienestā strādājošajiem. Turklāt likumdevējs, izdarot steidzamus grozījumus Dienesta gaitas likumā, nav paredzējis pārejas periodu.

Tiesa atzīst, ka konkrētajā gadījumā pieteicējam nebija izveidojusies tiesiskā paļāvība, ka viņa tiesības uz atvaļināšanas pabalstu trīskāršā apmērā saglabāsies atvaļināšanas brīdī. Proti, pieteicējs otru atvaļināšanas iesniegumu iesniedza, apzinoties, ka Saeima grozīs atvaļināšanas pabalsta apmēru, tādēļ lūdza atvaļināt no dienesta ātrāk, esot vēl spēkā labvēlīgākam regulējumam. Tomēr konkrētajā gadījumā šāds lūgums nevarēja tikt apmierināts un pieteicējs atvaļināts, spēkā esot jaunam regulējumam. Tā kā, izdodot administratīvo aktu, iestāde piemēro spēkā esošās tiesību normas, tad iestāde ir piemērojusi pareizo Dienesta gaitas likuma 37.panta septītās daļas redakciju (*sal. sk. Senāta 2011.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-131/2011 11.punktu*).

[13] Ņemot vērā, ka saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 37.panta septīto daļu, atvaļināšanas pabalstu amatpersona saņem, kad tiek atvaļināta no dienesta, ka pieteicējs ir apstrīdējis Rīkojumu un pārsūdzējis Lēmumu tikai daļā par atvaļināšanas pabalsta apmēru, bet nav apstrīdējis Rīkojumu un pārsūdzējis Lēmumu daļā par atvaļināšanu no dienesta, t.sk., par atvaļināšanas datumu, šajā lietā nav būtiskas nozīmes pieteicēja apsvērumiem par iestādes pienākumu atbrīvot pieteicēju no dienesta 2009.gada 15.aprīlī sakarā ar pieteicēja 2009.gada 15.aprīļa iesniegumu.

[14] Ievērojot iepriekš minēto tiesa atzīst, ka pieteicēja pieteikums par labvēlīgāka administratīvā akta - par atvaļināšanas pabalsta piešķiršanu mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā - izdošanu nav pamatots un ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu,, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

Noraidīt *A.A.* pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta – atvaļināšanas pabalsta mēneša vidējās izpeļņas trīskāršā apmērā - izdošanu (Tieslietu ministrijas 2009.gada 2.jūnija lēmums Nr.1-4.1/60).

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese *(paraksts)* I.Juhņeviča

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas

tiesnese_____I.Juhņeviča
Rīgā, 2011.gada 3.augustā